

DOSLOV KE KŘIVOKLADU*

5 Ó radostné cestování!
 Čtvero pánů na vozíku;
 jeden dřímá, druhý zpívá,
 třetí dýmá, čtvrtý zívá!
 Vozka kleje na kozlíku. Hahaha!
 Ó radostné cestování!

Čelakovský

○

10

PROLOG

Stará pravda jest, že kdy obyčejně veselý a rozmarný
člověk se přetvařuje a smutným se staví, mnohem více
k smíchu poňouká; jakož i obráceně člověk smutný a truch-
livý, kdy se k veselosti nutí, jen více a více rozesmutní, tedy
15 ani mně nebuď za vinu přičtěno, jestli obveseliti chtěje jen
rozesmutním. Již na počátku povídky chtěl jsem nasledu-
jící omluvení položit, věda ale, že předmluvy z počátku
položené valného štěstí nemají, kladu předmluvu tuto na
konci, maje za to, že tak beze všeho jiného přičinění se tato
20 předmluva domluvou stane, a tudy snad již žádné jiné do-
mluvy více potřeba nebude.

* Doslov tento chtěl jsem perem než obyčejně rozmarnějším a vese-
lejším psáti, a právě kdy péro do ruky беру, dojde mne zpráva, že
jeden z mých známých, ano z mých přátelů mohu říci, totiž Pavel
25 Hampe, pozemskou pouť svou dokonál, a tedy i tenkrát stížnosti mé,
že veselým slohem cokoliv píše, se mi nezdaří, bude doslov tento důvo-
dem.

Poznamenání pro pana redaktora

I

SCÉNA

Čtyry dlouhé stěny, nad námi, pod námi a z každé strany jedna; dvě krátké, skoro co stejnostranné šestihraníky, na obou koncích. To jest naše jeviště. „Snad rakev dokonce?“ 5
 Ne – rakev ne! – ta ne!! – – Pod námi hrčí čtvero bystrých kol po silničné půdě, před námi klope osm koňských kopyt, nad námi šlehá a práská vozkův štihlý bič a za námi leží Praha; zkrátka jeviště naše jest společník, který z Melníka do Prahy a z Prahy na Melník, dvakráte tuším za týden, 10 často tu nejmíšenější společnost dovází.

2

OSOBY

Vpředu seděl kapucín, celý do kázání, které při nastávající slavnosti v Melníku míti chtěl, zabraný, podle starého 15 vousatého žida, obličejem k stěně přední obrácený. Za těmito jsem byl já s jiným, mladým židem, za příčinou obchodu cestujícím, který v časopise, tuším že v Bohemii, divadelní zpravu četl; poněvadž časem něco – „den Herrn Rezensenten rezensiren“ – mumlal. My čtyři, já, starý žid, mladý 20 žid a kapucín, seděli jsme 'zpočátku tíš, zato ale za námi dva studenti hlučně rozmlouvali. Povědomí mně přicházeli, že jsem je v kafírně v Celetné ulici vídával; nepochybně vlastenci, neb ustavičně vzdělanější češtinou hlučný hovor vedli. 25

Věnceslav (študent první). Já vám za to stojím, pane, že v naší krajině čtvrtý pád od slovíčka *já*, to jest *mne*, jen s hrubým *e*, a ne líbým *ě* vyslovují, jakož i *mě* jen bez *n*, a ne tehdy *mně* vyrčeno bývá.

Svatopluk (študent druhý). Ve vaší krajině, může býti; já ale vzdy jsem měl za to, že *e* bez puntíku jen proto se píše, aby se čtvrtý pád od třetího tím jistěji v písmě rozeznal, a co se mě dotýče, že se jako v slovu *město* co *mně* vyslovuje.

Věnceslav. Co, že se říká *mněsto*? – U nás jen *město* jako *mjesto* vyslovují.

Svatopluk. Tedy u vás chybuji.

Věnceslav. Nebo u vás?

Svatopluk. Pane, dovolte! V Praze –

Věnceslav. – panuje zkažená čeština, – a –

Kapucín (hádáním jejich v předřikávání kázání svého vytrhovaný, rychle se k nim obrátil, až by podle sebe sedícího žida starého byl shodil, a v duchu kázání svého na ně spustil). Rozmilí bratři a sestry v Kristu, spasiteli našem –! Buďte tíší a pozorujte – (Študenti umkli a kapucín šeptem, čím však dále, tím hlasitěji kázání své předřikával, k čemuž žid starý, v modlitbách pohřížený, šedivou hlavou kýval.)

Svatopluk (mírněji). Dovolte, co to vezete za spisy s sebou? –

Věnceslav. Poslední čísla Květů českých vezmu s sebou na svátky, nebude-li doma co jiného dělati.

Svatopluk. Dovolte, ať se podívám –

Věnceslav (podáváje mu požádané listy). Což jste nečetl čísla tato?

Svatopluk. Četl, ale –

Mladý žid. Erlauben, meine Herren, daß ich so frei bin, Ihnen zu bitten, was sind das für –

Věnceslav. To jest české –

Mladý žid. Ah so! Ich kann böhmisch nicht lesen, ver-
steh'n ja. – (A vida, že študenti o časopisu počínají rozmlou-
vati, stal se pozornějším.)

Svatopluk. Přece; kdyť pak jsem věděl. Ukončený jest 5
Křivoklad, jen doslov má nasledovati.

Věnceslav. Ano, ukončený – Já ale žádného ukončení ne-
vidím.

Já. Dovolte, pánové! Já spisovatele Křivokladu znám
a mohu vám říci, co v doslovu stojí. Že povídka ta zcela 10
ukončená není, připouštím, ačkoli celý smysl svůj a ideu
hlavní rozvedenou má; neb povídka ta jest jen výjimek
z větší práce, která, pozustávající ze čtyř neb pěti povídek,
od hradů, na kterýchžto se děj koná, svůj název beroucích,
teprvá celý román pod názvem *Kat* v sobě uzavírá. 15

Věnceslav. Ah tak? To jest jiná. Ale i uprostřed se nalezají
místa, která docela jsou neurčitá.

Já. Připouštím. Ale i uprostřed, ba proto, že do časopisu
psána jest, a tudy jen zkrácená povídka, ano jen kostlivcem
povídky býti musí, ba z jiných příčin – 20

Mladý žid. Erlauben, meine Herren – ich verstehe just
nicht alles, was von Sie gesprochen wird, aber im Komet,
Sie kennen diese herrliche Zeitschrift? –

Já. – musilo se mnoho vynechati, a tudy neurčitá a za-
temnělá místa se takovými stávají. Pro osvětlení některých 25
zatemnělých míst chtěl spisovatel, jako pan Langer ve
svém Rukopisu, hvězdiček nasázeti, ale proti vůli jeho místo
hvězdiček jen několik puntíků se tam nalezá –

Mladý žid. Auch der Planet, der Hebe, die Abendzeitung,
das Morgenblatt, der Deutsche Horizont – 30

Já. Držte hubu a nevytrhujte nás –

Mladý žid (obracuje se, šeptal). Unpolirte Bömaken!

Kapucín (v kázání hlasitěji a ohnivěji). „A co pravil na
to tento?“ táže se prorok.

Mladý žid (brumlaje). Ungehobeltes Volk.

Já. Tato místa teprva v celém románu budou –

Kapucín. „Koukol v pšenici čisté –

Já. vysvětlená –

5 *Kapucín.* buď vybrán a –

Já. a teprva celý spis

Kapucín. buď uvržen v plamennou pec!“

Já. tak bude sám v sobě uzavřený. –

10 *Kapucín* (pokračuje v kázání, blíží se ku konci). A tak i vy –

Já. – rozmilí vlastenci!

Vozka (na kozlíku). Hou! (Vůz zastavil, vozka rozhodil plachty. My stáli uprostřed Melníka a lid, slyšící hluk ve voze, stavěl se kolem.)

15 *Kapucín* (povstana, končí kázání své v největším ohni se silným výrazem). – jestli se nepolepšíte, v oheň věčný uvrženi budete. Amen.

Lid (kolem stojící). *Amen.* Dejž to nebeský Pán Bůh!

Ω. ω.

20

EPILOG

Těší mne velice, jestli čtenářové moji ještě něco očekávají,
– já jsem hotov.